

PORSANGER KOMMUNE

Porsáŋgu gielda

Porsangin komuuni

Veteranplan 2019 - 2023

Vedtatt i kommunestyret 21. mai 2019

Norge har over flere tiår deltatt i ulike militære operasjoner i krigs- og konfliktområder i andre land. Mange tusen norske menn og kvinner har erfaring fra slik innsats. Staten har de senere årene utviklet og systematisert sin politikk overfor disse mannskapene, gjennom planer vedtatt i Stortinget.

Kommunene har ikke hatt noen klar rolle i dette, men noen kommuner peker seg ut som steder der det bor særlig mange med veteranbakgrunn. Porsanger er en slik kommune. Derfor ønsker Porsanger kommune med dette å etablere en politikk på veteranfeltet.

BAKGRUNNEN FOR PLANARBEIDET

Utgangspunktet for at det lages en veteranplan er Forsvarets veterantjeneste sin oppfordring til alle ordførere i landet, i brev datert 3. mars 2017. Kommunene er påminnet å synliggjøre ansvaret som man har for å anerkjenne, følge opp og ivareta veteranene fra internasjonale operasjoner etter 2. verdenskrig.

En veteran defineres her som en person som har deltatt i internasjonale militære operasjoner. Personer som har vært i utenlandsoppdrag for politiet, Utenriksdepartementet eller FN kan ha parallelle erfaringer

Porsanger kommunes veteranplan omfatter:

Veteranene fortjener å bli anerkjent for sin innsats.

I tillegg til den nasjonale anerkjennelsen gjennom forsvarets organer kan lokale myndigheter gjøre mer for å løfte fram, hedre og verdsette veteranenes innsats.

Noen veteraner sliter med traumer og skader etter sin utenlandstjeneste.

Noen av disse opplever ikke å ha reell tilgjengelighet til nødvendige hjelpetjenester. Dette kan gjelde både fysiske, psykiske og sosiale behov. Det er viktig både at hjelpen er tilgjengelig og at den innehar nødvendig kompetanse, og ytes på en måte som gir veteranene nytte og verdighet.

Den kommunale organisasjonen kan gjøre mer nytte av den kompetansen veteranene besitter.

Dette kan gjelde på flere fagfelt.

De har kunnskap som kan bidra til å forbedre hjelpetjenester i NAV og psykiske helsetjenester for soldater etter tjenesten. De har også kunnskap om hva familier og barn kan trenge fra barnehage og skole, når far eller mor er i militær utenlandstjeneste. Porsanger kommune har i dag ingen helhetlig oversikt over hvor mange ansatte som har slik veteranbakgrunn og hvor de arbeider.

STATLIGE FØRINGER

Samfunnet har et klart ansvar for å ivareta personellet og deres nærmeste når Forsvaret deltar i internasjonale operasjoner (Prop.73 S, 2012). Dette arbeidet forutsetter felles forpliktelser og samarbeid på tvers av departementer og sektorer. Militært personell i internasjonale operasjoner er i tjeneste på vegne av den norske stat.

Regjeringens handlingsplan «I tjeneste for Norge» ble gitt ut i 2013. Målet med handlingsplanen var å styrke oppfølging og ivaretagelse av personell fra internasjonale tjenester for Norge; før, under og etter tjenesten. Handlingsplanen la føringer for å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av personellet.

Den interdepartementale innretningen understreker det helhetlige ansvaret knyttet til ivaretagelse og oppfølging av personell som har gjort tjeneste for Norge i utlandet.

Regjeringen vil spesielt fokusere på veteraner som en viktig ressurs for det norske samfunnet og som viktige bidragsyttere i arbeidsliv og lokalsamfunn. De fleste kommer styrket hjem fra internasjonale oppdrag, men de som måtte trenge oppfølging skal få best mulig behandling, og de skal oppleve overgangen fra Forsvarets ivaretagelse til det sivile hjelpeapparatet som helhetlig og sømløs (Prop.73 S, 2012).

Et overordnet prinsipp i handlingsplanen er at personellet som har behov for oppfølging skal følges opp av samfunnets ordinære helse- og omsorgstjenester og sosialfunksjoner. Dette stiller høye krav til disse tjenestenes fleksibilitet, rådgivning og veiledning og ikke minst kompetanseoppbygging. (Prop.73 S, 2012).

Regjeringen mener kompetansebygging og kompetanseoverføring mellom sektorene er av stor betydning for å sikre god ivaretagelse og anerkjennelse. Som et ledd i å videreføre og ytterligere styrke arbeidet rettet mot ivaretagelse og oppfølging av personell som har utført internasjonal tjeneste, ble det besluttet at «I tjeneste for Norge» skulle følges opp av en interdepartemental oppfølgingsplan etter sin virketid (2011-2013). Målgruppen for oppfølgingsplanen er den samme som «I tjeneste for Norge» - personell som har gjort tjeneste på vegne av staten Norge i krigs og konfliktområder. Den overordnede målsettingen ble også videreført: «å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av det personellet planen omfatter». Oppfølgingsplanen tar utgangspunkt i personellens rettigheter og plikter. Det stiller også krav til Porsanger kommune.

HEDER OG ANERKJENNELSE

I tillegg til den nasjonale anerkjennelsen gjennom forsvarrets organer ønsker Porsanger kommune å gjøre mer for å løfte fram, hedre og verdsette veteranenes innsats.

Tiltak

- Porsanger kommune etablerer et årlig arrangement for veteranene i kommunen med ordføreren som vertskap. Arrangementet blir lagt til frigjørings- og veterandagen 8. mai.
Ansvarlig: Ordføreren
- Det legges også til rette for at veteranene sine familier og pårørende inviteres.
- Porsanger kommune stiller egen bygningsmasse til disposisjon for møtevirksomhet og sosiale arrangement som veteraner tar initiativ til.
Ansvarlig: Rådmannen
- Porsanger kommune vil vurdere å gi støtte til lokale aktiviteter i regi av veteranene.
Ansvarlig: Rådmannen
- Skolene bør vurdere å benytte lokale veteraner i undervisningen, i forbindelse med FN-dagen eller der det vil passe med undervisningsplanene. Dette for å synliggjøre veteranenes bidrag i internasjonale operasjoner.
Ansvarlig: Rektorene

OPPFØLGING OG OMSORG

Noen veteraner sliter med traumer og skader etter sin utenlandstjeneste. Noen av disse opplever ikke å ha reell tilgjengelighet til nødvendige hjelpetjenester. Dette kan gjelde både fysiske, psykiske og sosiale behov. Det er viktig både at hjelpen er tilgjengelig og at den innehar nødvendig kompetanse, og ytes på en måte som gir veteranene nytte og verdighet.

Tiltak

- Porsanger kommune utnevner ordføreren til veterankontakt. Veterankontakten til være kommunens kontaktpunkt for veteraner, aktører innenfor feltet samt for forsvaret.
- Porsanger kommune kan benytte seg av kompetansemiljøet ved RVTS for å øke egen kompetanse på området.
Ansvarlig: Helse og omsorgssjefen
- Porsanger kommune skal opprette en kontaktperson i kommunen med kompetanse om barns mulige reaksjoner på foreldres tjeneste i internasjonale operasjoner.
Ansvarlig: Helse og omsorgssjefen
- Porsanger kommune skal holde årlig samling for aktuelle ansatte med fokus på kompetanseheving på veteraner og deres pårørendes behov med utgangspunkt i spørsmålene: Hvem er de? Hva er viktig for dem? Hva skal vi se etter?
Ansvarlig: Helse og omsorgssjefen

IVARETAKELSE AV FAMILIEN

Problemer som oppstår hos den enkelte veteran vil fort påvirke hele familien, både barn og voksne. Det er derfor viktig at alle typer hjelpetjenester har et familie- og nettverksfokus.

Overgangen fra innsats i krigsområder til hjemmelivet er ofte vanskelig for alle parter. I tillegg kan veteraner med traumer skape store utfordringer i familielivet. Ikke alltid er det mulig å vite sikkert hva som er årsakene til forandringer hos veteranen, når disse kommer mange år etter tjenesten.

Forsvarets eget oppfølgingsprogram rundt utenlandstjeneste har i økende grad blitt fokusert på familie, nettverk og barn. De har samlinger både før avreise og etter hjemkomst. BUFetat har også deltatt i samlingene for å markedsføre familievernkontorene som et sted å henvende seg dersom problemer oppstår. Det viser seg likevel at det kommer få slike henvendelser til dem med direkte referanse til militær utenlandstjeneste. Det finnes også private familierådgivningstilbud.

Det viktigste bidraget fra kommunen kan være å se og støtte de barna som sliter pga av fars eller mors utenriktjeneste i krigsområde. Disse barna vil ha belastninger som kan forstyrre basal trygghet og konsentrasjon i skolehverdagen. Noen ganger kan de også gi endret adferd hos barnet.

Tiltak

- Kommunen, representanter for Forsvaret og lokal veteranforening møtes en gang i perioden for å evaluere veteranplanen.
Ansvarlig: Rådmannen
- Porsanger kommune skal holde årlig samling for aktuelle ansatte med fokus på kompetanseheving på veteraner og deres pårørendes behov med utgangspunkt i spørsmålene: Hvem er de? Hva er viktig for dem? Hva skal vi se etter?
Ansvarlig: Helse og omsorgssjefen
- Helsestasjonen skal ha økt fokus på de familier som har medlemmer som har vært i internasjonale operasjoner. Vi skal være oppmerksomme på deres behov, vi skal støtte og gi veiledning til familiene. Spesielt viktig er det at vi følger opp barn i familiene, både gjennom helsestasjon og skolehelsetjenesten. Helsestasjonen skal fange opp familier som har medlemmer som har fått problemer etter internasjonale operasjoner, på denne måten vil helsestasjonene være en støtte for familien. Helsestasjonen skal henvise videre dersom det er behov for dette.
Ansvarlig: Helse og omsorgssjefen

Forsvarets tilbud

Forsvaret har en rekke tilbud til veteraner og deres familier både før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner. Forsvaret har et oppfølgingsansvar i ett år etter hjemkomst. Noen tilbud og kontaktpunkter kan benyttes hele livet.

Det er viktig å etablere et godt sivil-militært samarbeid der hvor dette faller naturlig. Kommuner bør følgelig ha et lokalt samarbeid med Forsvaret der de har avdelinger. Forsvarets veteran tjeneste vil alltid kunne være et kontaktpunkt for kommunene.

Før, under og etter operasjonen

Før utreise arrangerer Forsvaret fellessamling for soldatene og deres familier. Her får familien informasjon om operasjonen og sikkerhetssituasjonen. De får også tips og råd om hvordan best ta vare på barn og forhold. Familien får også møte andre pårørende.

Under utenlandstjenesten har Forsvaret en 24-timers kontakttelefon for pårørende. Via denne telefonen kan viktige beskjeder formidles til de som er ute. Forsvaret arrangerer familiesamlinger underveis der det er hensiktsmessig, og viderefremidler informasjon fra operasjonsområdet til de pårørende.

På vei hjem fra operasjonen har de tjenestegjørende som regel et opphold på to til tre dager, kalt mellomlanding.

Overgangen til livet hjemme er ofte stor. Under mellomlanding gjennomføres det debrief, samtale med psykolog og erfaringsinnhenting. Ved hjemkomst til Norge holdes en medaljeseremoni for å hedre soldatene.

De pårørende inviteres til seremonien.

Året etter hjemkomst har Forsvaret et oppfølgingsansvar. Etter tre til seks måneder får alle en henvendelse fra Forsvaret. Her stilles en del spørsmål om hvordan den første tiden etter hjemkomst har vært. Etter ett år arrangerer Forsvaret en samling hvor personellet møtes igjen for å dele erfaringer om hvordan det var å komme hjem. Her deltar psykolog.

Forsvarets oppfølgingsplikt avsluttes etter ett år fra hjemkomst. Alle kan likevel når som helst kontakte Forsvaret for spørsmål og informasjon om rettigheter, hjelp og tilbud.

Forsvarets veteransenter

Senteret på Bæreia, utenfor Kongsvinger, er et rekreasjons- og aktivitetstilbud som kan benyttes av veteraner og deres familier.

Forsvarets veteransenter kan brukes både før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner, og tilbyr blant annet:

Gratis opphold for veteraner og familiemedlemmer til en som tjenestegjør i internasjonale operasjoner.

Senteret kan også benyttes under permisjon fra utenlandstjeneste.

Gjensynstreff for avdelinger.

forsvaret.no/veteransenteret

Forsvarets åpne dør

Åpen dør for veteraner og veteranfamilier er et tilbud til alle veteraner og deres familier. Her kan man få svar på spørsmål om dekorasjoner, dokumentasjon og internasjonale operasjoner, samt råd og veiledning om Forsvarets og samfunnets ulike tilbud til veteraner – uavhengig av når og hvor tjenesten var.

Åpen dør består av et tverrfaglig team med både militært og sivilt ansatte. Teamet har lang erfaring med å gi råd og veiledning til veteraner og deres familier. De fleste i dette teamet er også selvveteraner fra internasjonale operasjoner.

Kontakt: veteraner@mil.no eller tlf 800 85 000

(kl. 0800-1500 på hverdager).